

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. הנוטל זיתים מן המעטן טובל אחת אחת במלה ואוכל ואם טבל ונתן לפניו עשרה חייב 1
- ב. פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן ... לאכול מהן עראי וחכמים מתירין.....3
- ג. היה אוכל באשכול ונכנס מגנה לחצר ... לא יגמור.....4
- ד. חשכה בלילי שבת ... לא יגמור.....4
- ה. אחד שבת ואחד תרומה ואחד חצר ואחד מקח כולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתן.....5
- ו. המחליף פירות עם חבירו זה לאכול וזה לאכול זה לקצות וזה לקצות ... לאכול חייב לקצות פטור.....6
- ז. זדון עלד המביא.....7
- א. משילין פירות דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת.....8
- ב. ומכסים פירות בכלים מפני הדלף וכן כדי יין וכדי שמן.....9
- ג. ונותנין כלי תחת הדלף בשבת.....9
- ד. מי שנשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש.....9
- ה. איזהו לקט הנושר בשעת קצירה.....10
- ו. מפנין ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בית המדרש.....11

דף לה.

א. הנוטל זיתים מן המעטן טובל אחת אחת במלה ואוכל ואם טבל ונתן לפניו עשרה חייב

כבר נתבאר לעיל דף יג. שפירות שעדיין לא נגמרה מלאכתן¹, כגון תבואה שקצרה אך עדיין לא הפריד את הגרעינין מהפסולת שהם מעורבים בו וכדומה, מותר לאכול מהן אכילת עראי עד שתגמר מלאכתן, ומשתגמר מלאכתן אסור לאכול מהן עראי, אם כוונתו למכרן.

¹ רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה א

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אך אם כוונתו² להכניס לביתו או חצרו הרי זה מותר לאכול מהן עראי אחר שנגמרה מלאכתו, עד שיקבעו למעשר מדאורייתא³ ע"י ראיית פני הבית כלומר הכנסתם לבית. או מדרבנן באחד משישה דברים שיבוארו להלן ובתוכם המלח

הכיצד – פירות שדעתו להוליכן לבית אעפ"י שנגמרה מלאכתו⁴ אוכל מהן אכילת עראי, אך אם מולח⁵ פירות או ירקות אלו בשדה⁶ אפילו אחד אחד,⁷ נקבעו⁸ מיד. ואסורים באכילת עראי עד שיעשר. וי"א⁹ שהמולח אחד אחד אינו קובע אלא רק אם ימלח שתיים שתיים ויותר.

אולם זה במליחה אך אם טבל הזיתים אחד אחד במלח ואכל פטור, כיון שהוא דרך טיבול. וי"א¹⁰ שאם נגמרה מלאכתם אף אם טבל אחד אחד קובע. ולדעה הראשונה הנזכרת שאפילו במליחה אחד אחד קובע, אם מטבל בשתיים שהרי זה כגורן, וקובע. ולדעה השנייה המצריכה במליחה שתיים שתיים מטבל לעולם אינו קבע.

² ובהזו"א שביעית סי' א' סק"כ מצדד שבעה"ב שדרכו להוליכו לבית אף על גב דדעתו לאכלו עתה בשדה אין חייב עד שיראה פני הבית

³ או ע"י שאר שישה דברים מדרבנן ואלו הם החצר, והמקח, והאש, והמלח, והתרומה, והשבת, וכולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. רמב"ם שם הלכה ג.

⁴ ומשמע אפילו לאחר מירוח כלומר שהועמד הכרי והוחלקו פניו ודעת הראב"ד כאן וברפ"ד וכן דעת הרבה בב"מ פ"ה: הר"ש בפ"ק דמעשרות מ"ה והרמב"ן וחי' הר"ן בב"מ פ"ה ב' [ועי' ריטב"א החדשות בב"מ שם ודף צ"ב ב' בשם התוס' ורבנו יונתן בכרכות ל"א א' וחי' רשב"ן שם וכ"נ דעת תוס' הרשב"א פסחים ט' א' ומהר"ם חלאוה וחי' רבנו דוד שם וכ"ד הרשב"א בתשו' ח"א סי' תצ"ב שפסקו דבדגן תירוש ויצהר א"צ ראיית פה"ב אפי' דעתו להוליכן לבית, כיון דרחמנא תליא בגורן חייבין מיד במירוח, אבל זיתים וענבים העומדים לאכילה צריך ראיית פה"ב ודעת הר"ש מבואר בהזו"א שביעית סי' א' סק"כ ומעשרות סי' ג' סק"ב ע"ש וכ"כ התוס' בב"מ פ"ה ב' וע"ש בהזו"א שכ"ד הרמב"ן ורש"י דלאו דוקא דגן תירוש ויצהר אלא ה"ה כל דבר שיש לו גורן כגון קשואין ודלועין ואבטיחין דכל אלו יש להן גורן וא"צ ראיית פה"ב ורק זיתים וענבים העומדים לאכילה צריכין ראיית פה"ב וכל אלו שיש להן גורן אפי' דעתו להביא לבית חייב מיד בגורן ורק בירק הנאגד שזה נחשב אין לו גורן ודומה לזיתים וענבים דבדעתו להוליכו לשוק נטבלו מיד ובדעתו להביאו לבית לא נטבלו עד שיביאם לבית. ועי' במלא"ש בשם הר"ר יהוסף ובביאור הגר"א יו"ד סי' של"א ס"ק קל"ד ועי' הזו"א מעשרות סי' ג' סק"ב ושביעית סי' א' סק"כ ועי' רש"ם מעשרות דף נ"ה ב' שהסכים לדעת רבנו.

⁵ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ה הלכה יח

⁶ אבל בבית בלא"ה נטבלו משום הבית

⁷ דרך אמונה שם קנו מדיוק דברי הרמב"ם

⁸ ואף על גב דאותרן שאוכל בשדה אין עתידין לבא לבית, מ"מ כיון שכל הכרי עתיד לבא לבית ג"ז שהוא אוכל נגרר אחר הכרי ועדיין לא נקבע, אא"כ מלחן ודוקא שלא יחדן וגמר בדעתו לאכלן אבל אם גמר בדעתו לאכלן הוי קבע.

⁹ ראב"ד בשמ"ק ב"מ פ"ט ב' ובהשנות פ"ב משכירות ה"י וריטב"א ומאירי ב"מ שם וכ"נ דעת הר"י בן מ"צ דמפרש מטבל במלח ולא כ' דדוקא א' א' וכ"נ דעת רש"ם בדף נ"ה ב' דמלח לעולם בעי ב'

¹⁰ דעת תוס' שדוקא בנוטל מהמעטן שלא נגמ"מ אמרי' שנוטל ומניח אבל אם נגמ"מ ודעתו להוליכו לביתו דקי"ל דאוכל עראי עד שמגיע לביתו בזה קובע מלח אפי' באחת, הזו"א מעשרות סי' ד' סק"ג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ודוקא במלח אבל המטבל בחומץ או בעיר אפי' הרבה לכו"ע אין קובע כל זמן שלא כבשן בהן ולכו"ע כבישה קובעת אפילו באחד אחד¹¹.

לפיכך הנוטל זיתים מן המעטן – כלומר המקום שמקבצין בו הזיתים עד שיתרכבו ויהיו ראויין להוציא מהן שמנן או כלי גדול שצוברין בו את הזיתים כדי שיתחממו ויתבשל שמנן בתוכן ויהא נוה להוציאן בבית הכר. טובל אחד אחד ואוכל, וכן בשאר פירות. ולדעה הראשונה הנזכרת לטבול שתים ולאכול אסור דשתים קובע¹². ואם מלח בדרך מליחה ונתן לפניו חייב אפילו באחד¹³ כנזכר לדעה זו. ולדעה השניה, הטובל אינו קובע אלא אם נתן לפניו עשרה שהרי זו אכילת קבע ואסורה¹⁴. ואם בדרך מליחה אינו חייב אלא בשתיים שתיים.

ב. פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן ... לאכול מהן עראי וחכמים מתירין

התרומה¹⁵ היא אחת ממשה הדברים שקובעים למעשר, הכיצד – פירות שדעתו להוליכן לבית¹⁶ אעפ"י שנגמרה מלאכתן אוכל מהן אכילת עראי עד שנכנסו לבית, הפריש מהן תרומה לא יאכל עד שיעשר אעפ"י שלא הגיעו לבית.

אולם התורם פירות שלא נגמרה מלאכתן, מותר לאכול מהן עראי, ואפי' אם גמר מלאכתו אח"כ אין טובל¹⁷.

אך אם לוקט תאנים לתוך כלכלה – סל, וקודם שילקט כל ערכו נוטל תאנים לאכילת עראי והרים מהן תרומה, לא הוטבלו. אבל אם תרם את הכלכלה כולה, הוטבלה אף על גב דעתידי למלאותה

¹¹ דרך אמונה שם קנו מהמאירי וקנה

¹² חזו"א מעשרות סי' ד' סק"א ודלא כתפא"י ועי' בתוס' אנשי שם

¹³ ובירו' ומשמע בשנו"א דגם נמ' דידן לא פליג ע"ז דאם המעטן והאיש מהורים או ששניהם טמאים שיכול להחזיר את המותר אין קובע אפי' אוכל הרבה ורק כשהמעטן טהור והאיש טמא שאין יכול להחזיר את המותר שיטמאנו אף על גב שיש לחברו מעטן טמא אין דרך להחזיר למעטן של חברו ולכן אסור בשתיים. וא"כ קי"ל כן, אבל מדברי רבנו נראה דגמ' דידן אין מחלק בזה ולפ"ד השנו"א דין מותרו חוזר הוא דין מוסכם אבל לפ"ד רבנו במלח לא מהני מותרו חוזר וכמש"כ בתוס' אנשי שם פ"ד מעשרות מ"ה בשם ש"ל.

¹⁴ ח"י המאירי בסוגיין ומכיון שזוהו אכילת קבע אם כן אף ללא טיבול ייקבע אמנם אפשר ששללא טיבול חשיב אכילת עראי גם בעשרה.

¹⁵ רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה ד

¹⁶ שאם דעתו להוליכן לשוק א"ע ראיית פני הבית כנ"ל

¹⁷ דרך אמונה שם מה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

או לחפותה או ללקוט ב' כללות¹⁸, וכן בכל דבר¹⁹ שעריך למלאות הכלי, תרומה טובלת קודם שימלא הכלי, וכלכלה לאו דוקא²⁰.

ג. היה אוכל באשכול ונכנס מגנה לחצר ... לא יגמור

גפן²¹ שנטועה בחצר שקובעת למעשר, אין אומרים שכל האשכול נחשב לפרי אחד אפילו אם אין בו אלא שתיים או שלשה ענבים, ולפיכך לא יטול את כל האשכול ויאכל. אלא מגרגר אחד אחד, כלומר שתולש מהאשכול בעודו מחובר גרגר גרגר, ולא יתלוש שנים בבת אחת²².

וכן ברמון לא יטול את כל הרמון, אלא פורט את הרמון באילן ואוכל מתוך הרמון גרגר גרגר.

וכן באבטיח מכיון שהוא פרי גדול וא"א לאוכלו בפעם אחת, ואם יתלשנו כולו יתחייב, לפיכך כופפו לארץ שיוכל להתוך ממנו בעודו מחובר, וחותר ממנו חתיכות חתיכות ואוכל, כי כך הדרך גם בתלוש לאכול ממנו²³, וא"צ לאכול דוקא מהמחובר אלא יכול להתוך ולאכול ולא יחתוך עוד עד שיגמור לאכול את הראשונה²⁴.

לקט אשכול ואין דעתו ללקט יותר²⁵ והיה אוכל באשכול בגנה, ונכנס מן הגנה לחצר בכוונה אף על פי שיצא מן החצר, כבר קבעה החצר ואסור לאכול עראי ולכן לא יגמור לאכול עד שיעשר.

אולם אם שכח ונכנס לחצא אין החצר קובע, ויכול להוציאו ולאכלו.

ד. חשנה בלילי שבת ... לא יגמור

¹⁸ שרק אז נחשב לגמר מלאכה כמבוא ברמב"ם שם הלכה י' יא
¹⁹ ועי' ברדב"ז שכ' דלפ"ד רבנו דוקא תאנים [וכ"כ בכ"פ פכ"ז] ולפ"ד הר"ש ה"ה כל הפירות כיון שתרמן מתוך הכלי הוקבעו ובירו' פ"ב ה"ג קאמר בכלכלה של כל דבר היא מתני' והביאו ג"כ במלא"ש
²⁰ ובר"ש משמע דכלכלה דוקא ואפי' כלכלה העשויה מנצרים
²¹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ד הלכה יז
²² דעת הראב"ד נראה דמותר לתלוש שנים רק שלא יאכל שנים ביחד רק כל א' בפ"ע וצ"ע. חזו"א מעשרות סי' ו' סק"ו.

²³ חזו"א דמאי סי' ז' סק"כ

²⁴ ביאור הגר"א בירו' מעשרות פ"ב ה"ד:

²⁵ דהוי גמ"מ [דלפני גמ"מ אין חצר קובעת]

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אילן תאנים²⁶ שהיו פירותיו יפים וייחד לאכול פירותיו לשבת²⁷ (שהיה דרכן לייחד אילן שפירותיו יפים להשתמש ממנו רק לצורך השבת). וליקט ממנה כלכלה²⁸, לא יאכל אפילו בערב שבת²⁹, עד שיעשר הואיל ופירות אלו מיוחדין לשבת, והשבת קובעת. וי"א³⁰ שלא דוקא אילן המיוחד לשבת אלא כל שמילא כלכלה ויחדה לשבת אסור לאכלה אפי' מע"ש והוקבע למעשר.

ואפי' תינוקות שיחדו כלכלה לשבת אם מעשה שלהן מוכיח על מחשבתן אסורין גם בע"ש, לאכלן ורק אם לא נתייחדו לשבת מותרין בע"ש.

כל האמור אינו אלא בנגמר מלאכתן³¹, כגון שעומדים לאכילה ומילא את הכלי, או ליקט כל צרכו. אבל לא נגמר מלאכתו אין שבת קובעת.

ודוקא כלכלה תאנים המיוחדת³², אבל אם אין מיוחד לשבת אף שסתמו עומד לאכילת שבת. אין אסור בע"ש, ואפי' אמר מכאן אני אוכל למחר אין אסור בע"ש אא"כ יחדה לשבת כמו כלכלה.

אבל אם ליקטה לשלחה לחברו לצורך שבת, אינה קובעת למעשר בערב שבת ואם נמלך עליהן לגמרי שלא לאכל פירות אלו בשבת אלא בע"ש וי"א³³ שמותר.

ה. אחד שבת ואחד תרומה ואחד חצר ואחד מקח כולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו

מלבד ראיית פני הבית שקובע למעשר ותרומה לאחר גמר מלאכה מדאורייתא. אחד משה דברים³⁴ אלו קובע הפירות לתרומות ומעשרות, חצר המשתמרת כשהרי כבית קובעת מן התורה.

²⁶ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ה הלכה כב

²⁷ וצ"ע אם דוקא תאנים לפי שהי' דרכן בכך או ה"ה שאר פירות. חזו"א מעשרות סי' ה' סק"ד ועי' בתוס' שנין עדיות פ"ד מ"י שכתב כלכלה של ענבים וכ"נ דעת הרב המג"י במל"מ בהכ"ג ע"ש ועיין דרך אמונה שם קפט משמע דוקא כלכלה דחשיבא אסרת לאכול גם מערב שבת, ואפי' כלכלה של נצרים, חזו"א שם.

²⁹ רדב"ז ור"י קורקוס וש"ך יו"ד סי' של"א ס"ק קכ"ט וחזו"א מעשרות סי' ה' סק"ד וכ"כ בכו"פ פל"א וכ"נ בתוס' שנין עדיות פ"ד מ"י ובמאירי שם וכ"כ בתוס' אנשי שם לתרין קושיית רעק"א

³⁰ דעת שאר הראשונים הר"ש והרא"ש ור"י בן מ"צ ואגודה בפ"ד דמעשרות מ"ב והראב"ד ותוס' שנין בעדיות פ"ד מ"י ועי' חזו"א מעשרות סי' ה' סק"ד.

³¹ אבל בעומדין לדריסה ונטל מהן כלכלה הרי לא נגמ"מ ואין שבת קובע כנ"ל פ"ג ה"ד ואפשר דבשיעור מרובה לכמה סעודות הוי גורן לעצמו וחשיב נמ"מ

³² דרך אמונה שם קצנ

³³ שע"צ ובס' המעשר והתרומה פ"ח דין כ"ג בשם עשר תעשר שפקק ג"כ ע"ז

³⁴ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ג הלכה ג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ומדרבנן המקח³⁵ – ודוקא מקח אבל המתנה אינה קובעת, וחליפין כמקח הן. והפודה מיד הגזבר אינו כמקח לקבוע למעשר

והאש³⁶ – שבישלה באור עד שהיד סולדת בו, ומשנתנו לקדרה על האש לבשל אף שעדיין לא נתבשל כבר נאסר בעראי, ואין נ"מ בין תבואה או פירות או ירקות בכולן האור קובע, ואם מערה רותחין על הפירות בין שהפירות למטה ובין שהן באמצע הקילוח באויר נראה דהוקבע.

והמלח – כמו שנתבאר ובכלל זה כבישה במי מלח וי"א³⁷ דגם אם כבשן בחומץ קובע וכן ביין או בשמן או במים.

והתרומה – שאם תרמה הוי קבע לשאר המעשרות ואסור לאכל עראי עד שיפריש שאר המעשרות, ואפי' תרומה³⁸ שאינה אלא מדרבנן, טובלת.

והשבת – שאם הגיעה שבת אסור לאכל עראי, שסעודת שבת השונה קבע דכתיב "וקראת לשבת עונג" ומיד שהגיע בין השמשות של שבת אסור לאכל עראי י"א שבתוספת שבת קובע ויש חולקין וי"א שיו"ט אינו קובע אבל דעת רוב הראשונים שיו"ט קובע כשבת כמו שנתבאר כל זה בדרף לד:

שבת ותרומה ודבר ומקח אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. אבל לפני גמר מלאכה אין שום א' מהן קובע, ואפי' כולן יחד אין קובעין לפני גמר מלאכה, אך מלח ואור חשובין גמ"מ.

דף לה:

ו. המחליף פירות עם חבירו זה לאכול וזה לאכול זה לקצות וזה לקצות ... לאכול חייב לקצות פטור

³⁵ והטעם דמקח קובע דע"י שלקחה הוי כאילו קבע ואכילתה נחשבת קבע שהחשיבה בלקיחתה. והא דמקח קובע היינו כגון שרוב הגורן מכניסו לבית ורק מיעוטו מכר אבל אם רוב הגורן עשה למכור בשוק א"צ כלל קביעות.

³⁶ והטעם דאור קובע ג"כ משום דזה נחשב קבע כיון שבישלו ואוכלו מבושל

³⁷ ואפשר דגם דעת רבנו כן והא דלא חשיב ל"י משום דהוא בכלל אור דכבוש הרי הוא כמבושל

³⁸ והטעם דתרומה טובלת נראה דכיון שהתחיל בהפרשה צריך לגמור וכן מעש"ר טובל למע"ש כגון שתרם לפני גמ"מ [שאז התרומה אין טובלת] וגמר מלאכתו והפריש מעש"ר מיהו אם הקדים מעש"ר לתרומה אחר גמ"מ אינו קובע כיון שהפריש באיסור דהפרשה באיסור אינה קובעת.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

המחליף³⁹ עם חברו פירותיו בפירותיו וחליפין הוי כמקח כנזכר וקובע למעשר, אם החליפו זה לאכול וזה לאכול, שניהן נקבעו למעשרות שהרי לקחו בתלוש.

זה לקצות כלומר לעשות מהם קציעות וזה לקצות, שניהן לא נקבעו שאין המכר קובע דבר שלא נגמרה מלאכתו.

לקח האחד פירות שהחליף לאכילה, ולקח האחר חליפיהן להקצות⁴⁰, זה שלקח לאכילה חייב לעשר, וזה שלקח להקצות לא נקבע למעשר.

הדרן עלך המביא

³⁹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ה הלכה ד
⁴⁰ וגם אצל בליהם הראשונים היו הקצות דאליה הרי כבר התחייבו במעשר.

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

א. משילין פירות דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת

נאמר בתורה "תשבות", ללמדך שאפילו דברים שאינן מלאכה, חייב לשבות מהן, ומכאן סמכו חכמים לאסור דברים הרבה משום "שבות". ובתוכם אסרו מעשים משום "טרחה יתירה", או משום "טרחה לצורך חול" להבטיח שגנוח בשבת ויום טוב מן הטורח ומן העמל⁴¹.

ולפיכך מי שיש⁴² לו חטים ושעורים או שאר פירות שטוחים על ראש גנו להתייבש, וראה גשמים ממשמשין ובאים, מפני הפסד ממונו⁴³ התירו לו חכמים לטרוח ביום טוב, אבל לא בשבת⁴⁴, להשליך הפירות דרך ארובה אן חלון שבגג, אבל אסור לטרוח ולהורידם בעצמו בסולם או במדרגות⁴⁵, אלא ישלשלם בחבל דרך הארובה או החלון, והן נופלין לארץ שאין כאן טרחה יתירה. ואם אין הפסד לא התירו כלל. ואם צריך את הפירות היום⁴⁶ ומפחד שיטנפו בגשמים מותר, אף בשבת לשלשלם כנזכר.

ואם אין ארובה בגג זה, לא יוליכנו לגג אחר שיש בו ארובה אפילו הן סמוכין זה לזה והן שוין שאין האחד גבוה מחבירו.

וכן אם גג זה שאין בו ארובה הוא מוקף במעקה ויש חלון במעקה זו, לא ישלשלם בחבל דרך החלון שבמעקה ואפילו לא ישליכם דרך החלון מפני שיש טורח להעלותם מן הגג עד החלון, וטורח זה וכיוצא בו לא התירו לו מפני הפסד ממונו. אמנם אם היה החלון נמוך ושוה לגג שאין טרחה יתירה, מותר כמו דרך ארובה⁴⁷.

כשהוא⁴⁸ משלשל דרך ארובה שבאיתו הגג, מותר לו לשלשל אפילו הרבה קופות בבת אחת, ואפילו יש בגג הרבה מאד מותר לו לפנות את הכל, שלא ישאר בו מאומה, ואין חוששין שמא יכבד את הגג וישוה הגומות שבו כמו שחוששין בשבת. מפני שביו"ט לא החמירו כל כך.

⁴¹ רמב"ן ויקרא כג כד; ועיין חזו"א סי נו ס"ק ד, דכל השבותין שתיקנו חכמים הם כדי לעשות משמרת, ושקלו בפלס מה להתיר ומה לאסור, ואין לדמות דברי סופרין זה לזה, וכמשי"כ המ"ב סי' שז ס"ק כא

⁴² שו"ע ונו"כ תקכא א

⁴³ מ"ב שם א

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שלה ז דטורח שלא לצורך שבת הוא. מ"ב כה. ומעשה חול הוא. לבוש ז. וזולזל לשבת. שו"ע הרב ח.

⁴⁵ מ"ב שם ה

⁴⁶ מ"ב שלה כה

⁴⁷ מ"ב שם ד

⁴⁸ מ"ב שם ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

וכן מי שחושש ששינוקו רהיטיו מגשם או מים כגון פיצוץ בעגרת ודליפת מים וביוב וכדו', או נזקי בעלי חיים, שבשבת אין להתיר לטלטל רהיטים כבדים או כמות מרובה של חפצים, שיש בהם טירחא גדולה ונראה כמעשה חול להעבירן ממקום למקום, וביום טוב יהיה מותר לגוררם או לשלשלם אם אינו צריך להגביהם.

ואם צריך להם לכו ביום מותר אף בשבת.

ואם אין טירחא מותר אפילו בשבת, ולפיכך מטלטל אדם כלי שמלאכתו להיתר, כדי שלא ייגנב או שלא יישבר⁴⁹, גם אם אינו צריך לו בו ביום כי אם למחר.

וכן מכניס אדם לביתו בגדים הנמצאים בחצר או במרפסת⁵⁰, ובתנאי שבגדים אלו היו יבשים בערב שבת בין השמשות, אם קיים חשש שהגשם ירטיבם, ולא יוכל ללובשם במוצאי שבת.

ב. ומנסים פירות בכלים מפני הדלף וכן כדי יין וכדי שמן

מותר⁵¹ לכסות בין בשבת ובין ביום טוב, פירות או כדי יין מפני המים שדולפים מן הגג וכ"ש מפני גשמים ואפילו לבנים שהם מוקצים⁵² מותר לכסותן מפני הדלף, שמפני הפסד ממונו התירו לו לטרוח טרחה מועטת אף על פי שאין בה צורך יום טוב.

ג. ונותנין כלי תחת הדלף בשבת

יבואר להלן דף לו: בעזה"ת

ד. מי שנשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש

כבר נבאר במסכת שבת דף קמו: שמי שנרטבו בגדיו⁵³, הולך בהם אף במקום שאין בו עירוב ואסור לטלטל בו⁵⁴, ואינו חושש שמא יבוא לסוחטם, וי"א שכשמגיע לביתו צריך להורידם שלא התירו אלא משום כבוד הבריות,

⁴⁹ ואינו דומה לפירו. דהתם מעשה חול הוא וזלזול לשבת.

⁵⁰ מוכח ממה שהתיר במ"ב סי' תרסו ט להוריד כליו מהסוכה לבית ותרסו ו להביא השולחן מהסוכה לצורך שמחת תורה. וע"כ שום שאינו טירחא כטירחת שלשול פירות מן הארובה וצ"ע ועיין שמירת שבת כהלכתה פרק כה אות צא ובהערות שם

⁵¹ שו"ע ונו"כ שלה ז, תקבא ב

⁵² מ"ב שם ה

⁵³ שו"ע ונו"כ שא מה ושמירת שבת כהלכתה פרק טו אות י זיה ובהערות

⁵⁴ עיין סי' שכו סעי' ז ובמ"ב ס"ק כג, וע"ש במ"ז ס"ק ב ובביאור הגר"א, ועיין שו"ת הר צבי או"ח סי' קצו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ואף מותר מלכתחילה ללבוש בגדים שנרטבו, אם אין לו אחרים יבשים, אבל אל ינער המים מהם כבשבת דף קמו. וכן לא יעמוד או ישב בבגדים אלה סמוך לתנור או להסקה במקום שחומו מניע לשיעור של יד סולדת בו, גם אם אין כוונתו אלא להתחמם לחום התנור.

בגדים שנרטבו במים או בכל חומר ניקוי אחר, ברטיבות כזו שהיד אשר תיגע בהם תירטב כדי הרטבת דבר אחר, אסור לטלטלם, גם אם נרטב רק חלק מהם, גזירה שמא יבוא לסוחטם, אבל מותר לטלטלם כשהם לחים (זאת אומרת שאין בהם רטיבות במידה הנזכרת לעיל). אולם מגבת רטובה, וכן מטלית רטובה שלא איכפת לו אם תהיה רטובה, מותר לטלטלן, הואיל ואין רגילים לסוחטן. גם חיתולים ובגדי ילדים שנרטבו על ידי התינוק, מותר לטלטלם.

אך בגדים מחומר סינטטי מותר לטלטלם.

ה. איזהו לקט הנושר בשעת קצירה

איזהו לקט⁵⁵ זה הנופל מתוך המגל בשעת קצירה, בין שבעה"ב קוצר בעצמו ובין שקוצר ע"י פועלים ואפי' הם גוים, כגון שקוצר במגל ואינו מקבץ בידו את התבואה, רק חותכה במגל, וה"ה אם חותך בסכין או בכל דבר, ואפי' בקצירת המכונות שנוהגים היום יש מצות לקט, או הנופל מתוך ידו כשמקבץ השבלים ויקצור, משנפל רובו מתוך המגל או היד זכו בו העניים אף שעדיין מעוטו בידו ופטור ממצער.

והוא שיהיה הנופל שבלת אחת או שתיים, וכן בבעלים בעל א' או שתיים וכן בכל דבר⁵⁶, אבל אם נפלו שלש כאחד הרי שלשתן לבעל השדה, ואם נפלו בזה אחר זה אפי' שלש במקום אחד, הרי זה לקט, וכ"ש אם נפלו בכמה מקומות שזה לקט. אולם אם נפלו שלשה כאחד אפי' נתפזרו בכמה מקומות אינו לקט.

והנופל מאחר המגל, כלומר שנדנד המגל תלש מאחוריו אין זה דרך קצירה ואינו לקט או מאחר היד, כגון שאחזה תוך ידו לקצור וע"י נדנד היד נפלה מאחורי היד ג"ז אינו דרך קצירה אפילו שבלת אחת אינה לקט⁵⁷.

⁵⁵ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מתנות עניים פרק ד הלכה א

⁵⁶ דילפי' בירושלמי מקרא דשלש אינו לקט

⁵⁷ אפשר דאפי' היתה תוך המגל כיון שנשרה מאחורי היד אינו לקט וכן אם היתה בראש היד ממש בראשי האצבעות או בראש המגל ה"ז כאילו היתה אחורי היד ואחורי המגל ואינו לקט וכ"ש אם הכה השבולת בראש היד או בראש המגל ונפלה שאינו לקט והראב"ד מפרש הטעם דאחר היד ואחר המגל אינו לקט משום שנפל אחר הקצירה ולא בשעת הקצירה וכן ראש היד והמגל נחשב שנפל אחר הקצירה וי"א משום דהוי כמו נפילה באונס. דרך אמונה שם ט

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

ו. מפנין ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בית המדרש

כבר התבאר במסכת שבת דף קכו: שנאמר בתורה "תשבות", ללמדך שאפילו דברים שאינן מלאכה, חייב לשבות מהן. ובתוכם אסרו מעשים ש משום "טרהה יתירה", או משום "טרהה לצורך חול" כגון פינוי אוצר של תבואה בשבת⁵⁸. אבל ביום טוב לא החמירו כנזכר.

לפיכך הפעים ורהיטים ותכולת בית (ספרים, בגדים, מאכלים וכלי מאכל, ואריזות מזון, ובקבוקי שתיה, וכיוצב"ז), בין הנמצאים בבית ובין הנמצאים במחסן, בין בבתים פרטיים ובין בבתים כנסיות ומדרשות ושאר מוסדות ציבוריים, אשר מיועדים להעבירם ולטלטלם ממקום למקום, יש איסור לפנותם בשבת כאשר מטרתו כי צריך למקומם, ואפילו באותו הדר מזוית זו לזוית זו, ואפילו על ידי נכרי.

ולא הותר הדבר אלא אם כן צריך למקומם בשביל צורך מצוה, כגון לפנות מקום לצורך סעודת שבת ושאר סעודות מצוה, או לצורך הכנסת אורחים, או בשביל להקצות מקום ללומדי תורה ולשמוע דרשות היוזק ושיעורי תורה, או לתפילה בעיבור וכיוצא בזה, שאז מותר גם על ידי יהודי.

אבל לצורך דבר הרשות גרידא, אסור לפנות ולסלק או להזיז ממקומם כל הדברים הנ"ל, אא"כ התחיל בפינוי עוד מערב שבת אלא שמחמת קוצר הזמן או סיבת אונס לא הספיק לגמור הפינוי מערב שבת, שאז רשאי לגמור הפינוי בשבת.

וכשהתירו לפנות לצורך מצוה או שהתחיל מערב שבת, לא התירו לסחוב לאדם אחד יותר משיעור של ט"ו סאין (נפח היכול להכיל 216 ממ"ק (ליטר)) לפי שיעורי החזו"א, ולשיעור הגר"ח נאה – 124 ממ"ק (ליטר)), בחמישה סלים או קופסאות ולא יותר מחמישה. ואפילו נטלו קימעה קימעה, יזהר שבסך הכל לא יפנה יותר משיעור הנזכר. ולהלן דף קכו. יתבאר שעדיף שיסחוב כל השיעור בבת אחת, ולא קימעה קימעה כדי שימעת בהילוך.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שלג א

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אם צריך להשתמש עם הכלים או החפצים או המזון והשתיה המאוחסנים במחסן או בכל מקום אחר, רשאי להביא למקום שצריך לו כל כמה שצריך לשבת.

כשזימן חבירו הדר בעירו, שיש לו בית והיה יכול לאכול בביתו אלא קראו לאכול עמו מחמת ידידות וכדו', ולכן אינו בגדר 'אורח' ואסור לפנות לכבודו כנ"ל.

אלו הנוטלים תשלום עבור אירוח האורחים, אינם בכלל ההיתר, ואם לא הכינו מקום מכובד לאורחיהם מערב שבת, אסור להם לפנות מקום על ידי הזנת דברים קבועים ממקומם, אא"כ אין שום מקום לאכול סעודת שבת ואפילו לא בדוחק.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>